

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő témában:

- „Javaslat Tanácsi Irányelvre az Európai Közösségbe tudományos kutatási céllal beutazni szándékozó, harmadik országbeli állampolgárok különleges beutazási feltételeiről”
- „Javaslat Tanácsi Ajánlásra az Európai Közösségbe tudományos kutatási céllal beutazni szándékozó, harmadik országbeli állampolgárok beutazásának megkönnyítésére”
- „Javaslat Tanácsi Ajánlásra, hogy a Tagállamok az Európai Közösségbe tudományos kutatási céllal beutazni szándékozó, harmadik országbeli kutatók beutazásához az egységes, rövid tartózkodásra jogosító vízumok kiadását könnyítsék meg.”

(COM(2004) 178 végleges – 2004/0061 (CNS))

(2005/C 120/12)

2004. április 7-én, a Tanács elhatározta, hogy konzultációt kezdeményez az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsággal, az Európai Közösség alapító Szerződésének 262. cikkében foglaltak értelmében, a fent említett témákban.

A „Foglalkoztatáspolitikai, szociálpolitikai és állampolgárság” szekció, amely a tárgyi bizottsági munka előkészítésének felelőse, a véleményét 2004. szeptember 22-én elfogadta. Előadó: **Brenda KING**.

A 2004. október 27-én és 28-án megtartott 412. plenáris ülésén (2004. október 27-tanácskozás), az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 181 szavazattal, 1 ellenében és 3 tartózkodás mellett a jelen véleményt elfogadta.

1. Az Európai Bizottság dokumentumának lényege

1.1 A Közlemény tárgya javaslatként egy irányelvre és két ajánlásra arról, hogy milyen feltételek mellett utazhassanak be harmadik országok állampolgárai az Európai Közösségbe tudományos kutatás céljából.

1.2 E javaslatok részét képezik a lisszaboni stratégiában megfogalmazott azon célnak, hogy az EU fejlessze a kutatást annak érdekében, hogy 2010-re a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudásalapú gazdaságává váljon. A számítások szerint az Európai Uniónak e cél eléréséhez 700 000 további kutatóra lesz szüksége. Az alábbi, egymással szorosan összefüggő intézkedéseket nevezték meg:

- tegyék a tudományos pályát vonzóvá a fiatalok számára már az iskolákban;
- javítsák meg a tudományos kutatói karrier kilátásait az Európai Unióban; és
- bővítsék a képzési és mobilitási lehetőségeket.

1.3 Bár a 700 000 további kutatói álláshelyet, mint célkitűzést, elsősorban EU-állampolgárok számára létesítenék, el kell ismerni, hogy a cél eléréséhez harmadik országokból származó kutatókra is szükség van. Ezért az Európai Bizottság Közleménye külön hangsúlyozza, hogy magas szintű minősítéssel rendelkező kutató tehetségeket kell harmadik országokból Európába vonzani azáltal, hogy:

- megkönnyítik harmadik országokból származó kutatók belépését és letelepedését; és
- megszüntetik a mobilitásuk előtt álló akadályokat Európában.

1.4 Az Európai Bizottság annak a szükségességét is elismeri, hogy az európai kutatók mobilitását is fokozni kell a világ más

országai felé, mivel mobilitásuk kulcsfontosságú az ismeretek szerzése és átadása szempontjából.

2. Általános megjegyzések

2.1 Az EGSZB üdvözli a harmadik országokból származó állampolgárok tudományos kutatás céljából az Európai Közösségbe való beutaztatásáról szóló Közleményt.

2.2 Mivel az Európai Bizottságnak az a célja, hogy 2010-ig 700.000 új kutatói munkahelyet létesítsen, s elsősorban az EU állampolgárai bevonására számít, az EGSZB emlékeztetni kívánja a Bizottságot korábbi véleményére⁽¹⁾, melyet a Bizottság közleményére adott ki abban a tárgyban, hogy milyen problémákkal kell szembenézniük a hivatásos kutatóknak az Európai Kutatási Területen és milyen javaslatokat és kezdeményezéseket tett annak érdekében, hogy ezeket megoldják⁽²⁾.

2.3 Tekintettel azokra a kapcsolódó intézkedésekre, hogy „a tudományos pályát a fiatalok számára már az iskolában vonzóvá kell tenni”, a jelen vélemény kiemeli, hogy az iskolai tantervekben a tudomány fontosságát nem hangsúlyozzák kellő mértékben, és azt ajánlja, hogy nagyobb súlyt helyezzenek a tudomány, technológia és matematika tanítására az iskolákban, és kiemeli annak fontosságát, hogy ezeket a tárgyakat a diákok számára vonzó formában kell oktatni. Ugyancsak fontos a lányok fokozottabb bevonása, mivel általában alulreprezentáltak ezeken a területeken. Fontos bizonyítékok utalnak arra is, hogy akik felsőfokú tanulmányokat akarnak végezni, a nem tudományos kutatási szakirányok felé tendálnak, így a Közösségnek az a képessége, hogy megnövelje a kutatói létszámot, ha nem készítünk sürgős és részletes intézkedési tervet, írott szó marad csupán.

⁽¹⁾ HL C 110, kelte 2004.04.30., 3. o., Előadó: **Gerd WOLF**.

⁽²⁾ COM(2003) 436 végleges.

2.4 Ami a második kapcsolódó intézkedést illeti, hogy „javítsuk a kutatói életpálya kilátásait az Európai Unióban”, a korábbi vélemény tárgyalja azt a dilemmát, mellyel szembe kell nézniük az egyetemi vagy közfinanszírozású kutatóintézetekben dolgozó kutatóknak, akiket rendszerint a köztisztviselői illetménytábla szerint fizetnek, azonban nem élvezik a munkahelyi biztonságot és azokat az egyéb előnyöket, melyekből más köztisztviselők, például az állami hivatalnokok vagy a tanárok részesülnek. Valójában a kutatók munkahelye nem vagy csak kevésbé biztos, mivel gyakran csak határozott időre szóló munkaszerződések sorozatából áll.

2.5 Az utolsó kérdés, mellyel kapcsolatban az EGSZB korábbi véleményére kíván hivatkozni, az európai kutatók mobilitására vonatkozik. Az EGSZB elismeri, hogy az Európai Területen egy kutatói életpályához szükség van az EU-n belüli mobilitásra és rugalmasságra. Ez azonban nem mehet a személyes és családi életfeltételek kárára, sem nem történhet a társadalombiztosítási juttatások hátrányára. Ezen felül, az Európai Bizottságnak intézkednie kell az egyirányú agyelszívás lehetősége ellen is, megakadályozandó, hogy a leghatékosabb fiatal kutatók elhagyják az EU-t, elsősorban az USA irányában. Azok a jelenlegi problémák, melyek az USA-ba érvényes beutazási vízum megszerzési nehézségeivel kapcsolatosak, valószínűleg csak rövid ideig maradnak fenn, felsőoktatási szervezetek az USA-ban növekvő mértékben gyakorolnak nyomást az amerikai kormányzatra, hogy gyorsítsa fel a beutazási követelmények teljesítését, hogy egyre több, nem USA-állampolgárt toborozhassanak.

2.6 Visszatérve az Európai Bizottság jelen közleményére, hogy harmadik országokból származó állampolgárokat az Európai Közösségbe tudományos kutatás céljából beutaztassanak; az EGSZB egyetért azzal, hogy le kell bontani a harmadik országokból származó kutatók mobilitása útjában álló akadályokat, és ez létfontosságú, ha az Európai Unió vonzóbb akar lenni a világ különböző részeiből származó kutatók számára, különösen pedig akkor, ha sikeresen akar szerepelni a legjobb képességekkel rendelkező kutatókért folyó világméretű versenyben.

2.7 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottságnak azzal a nyilatkozatával, hogy a gazdaság globalizációja, amely egyre inkább tudásalapú, folyamatosan növeli a tudomány nemzetközi jellegét. Mindazonáltal, az EGSZB úgy érzi, hogy a globalizációt sokkal világosabban kifejezésre kellett volna juttatni a Közleményben, és összehasonlító adatokat közölni arról, hogy más országok, pl. Japán vagy az USA, milyen mértékű forrásokat fordítanak a kutatók képzésének támogatására, mobilitásuk és életpályájuk fejlesztésére.

2.8 Az EGSZB nagyon aggódik továbbá az EU jelenlegi kutatóinak életkori megoszlása miatt. Az ebbe a kategóriába tartozó személyek közül sokan közelednek a nyugdíjkorhatár eléréséhez, ugyanakkor kevés új jelentkező akad, aki számára kellően vonzó lenne, hogy a helyükbe lépjen. E tény felismerése

és a megfelelő sürgős cselekvés nélkül az EU nem fogja kitűzött célját elérni. Ez részben abból a jelenlegi európai helyzetből is következik, hogy a népesség elöregszik és csökken a születésszám. Emellett több EU-tagországban 2010 után a népesség csökkenése várható. Ennek fényében a 700 000 új kutatóban megjelölt cél még a harmadik országokból származó pótlás esetén is túlzottnak tűnik.

2.9 Az EGSZB megérti, hogy ez a közlemény kizárólag a beutaztatásra koncentrál és ezért olyan, már az Európai Unióban lévő harmadik országbeli kutatókra, akik közül többen vezető szerepet töltenek be saját területükön, nem vonatkozik majd a javasolt irányelv és ajánlások hatálya. Mindazonáltal azt javasolja, hogy a jövőben külön irányelv foglalkozzon e csoport magasan kvalifikált állásokhoz való hozzájutásának speciális problémájával, mert ez is segítené a 700 000-es további kutatói létszám elérését. Ezek közül a kutatók közül többen menekült státusban tartózkodnak az EU-ban és jelenleg tehetségük és tudományos munkásságuk sajnos csak nagyon kis mértékben hasznosul. E kutatók számára nem létezik az EU-ban más szervezett támogatási forma, mint az önkéntes adományozók, vagy a jótékonyági intézmények adományai. Ha az ilyen helyzetben lévő személyek támogatására szerény forrást biztosítunk, az EU-ban dolgozó kutatók száma feltehetően legalább 40 000 fővel fog gyarapodni (!). Az EGSZB ezért határozottan ajánlja, hogy az Európai Bizottság keressen megoldást ezeknek a kutatóknak a beazonosítására és kutatóként való elismerésére, valamint arra, hogy könnyebben jussanak kutatói állásokhoz.

2.10 Az EGSZB tudomásul veszi a kutatóknak azt a definícióját, amelyet a Bizottság adott. Ismét hivatkozni kíván a korábbi véleményében ajánlott definícióra (305/2004, 5.1.1.7. bekezdés): „Azok a szakértők, akiknek a hivatása az új ismeretek, termékek folyamatok, módszerek és rendszerek koncepciójának kidolgozása, vagy megalkotása, továbbá az ilyenekre vonatkozó projektek irányítása, és akik képzésük és tapasztalatuk révén ilyen irányú minősítéssel rendelkeznek”. Ennek a meghatározásnak az az előnye, hogy elismer minden olyan vezetői képességet is, amellyel a kutató rendelkezik.

3. Specifikus megjegyzések

3.1 Az Európai Kutatási Politikával összhangban megfogalmazott javaslatok

3.1.1 Az EGSZB úgy véli, hogy egy különleges tartózkodási engedély kialakítása a harmadik országokból származó kutatók részére nem az egyetlen tennivaló. Foglalkozni kell a kutatók bevándorló státusával, valamint az EU-n belüli kutatók státusával, ahogy az EGSZB 305/2004-es véleményében kifejtettük. Az EGSZB szintén úgy véli, hogy a kutatók Közösségen belüli mozgása döntő jelentőségű terület lesz. A kutatóknak képeseknek kell lenniük arra, hogy állást kereshessenek, tekintet nélkül bevándorló státusukra.

(!) Ez a szám jelenleg hozzáférhető statisztikai információn alapul.

3.1.2 Az EGSZB tudomásul veszi, hogy a kutatók tartózkodási engedélye helyettesítené a munkavállalási engedélyt, és örömmel üdvözli ezt a folyamat egyszerűsítésére irányuló kísérletet.

3.2 *Javaslatok a Közösségi bevándorlási politika eszköztárának kiegészítésére*

3.2.1 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság ajánlását a legális bevándorlási csatornák ellenőrzött, a bevándorlók specifikus paramétereitől és kategóriáitól függő újbóli megnyitására. Mindazonáltal, az EGSZB azt kéri, hogy ezek a paraméterek és kategóriák egyértelműek és specifikusak legyenek. A bevándorlók közül néhánynak szüksége lehet menedékjogra és védelemre az 1951-es Genfi Konvencióban lefektetettek szerint. A bevándorló státus megszerzésén túl lehet, hogy egyben menekült státusért is kívánnak folyamodni, miután megérkeztek. Az EGSZB megérti, hogy az Európai Bizottság jelenleg nem tud ezekre a kérdésekre világos álláspontot kialakítani, de örömmel venné, ha megoldás születne rájuk a közeljövőben.

3.2.2 Az EGSZB egyetért azzal az ajánlással, hogy adjanak ki rövid tartózkodásra jogosító vízumokat a harmadik országokból származó kutatók számára, hogy szabadon mozoghassanak a Schengeni határok között. Azzal is egyetért, hogy a tartós letelepedési engedéllyel rendelkező, harmadik országokból származó lakosok, akik az EU valamely tagállamában már legalább öt éve legális állandó lakhellyel rendelkeznek, az EU bármelyik tagállamában letelepedési jogot kaphassanak.

3.2.3 Az EGSZB örömmel üdvözli, hogy az Európai Bizottság elismeri és a mobilitási problémák szempontjából lényegesnek tekinti, hogy a harmadik országokból érkező kutatók részére engedélyezzék, hogy családtagjaikat magukkal hozhassák, és azok hozzájuk csatlakozhassanak.

3.2.4 Az EGSZB megjegyzi, hogy ezt a kérdést egy külön Irányelv, a 2003. szeptember 22-i 2003/86. sz. tárgyalja, melynek tárgya a családtagokhoz való jog és ezt a Közlemény kiegészíti a COM(2002) 548 javaslattal a harmadik országokból tanulmányok folytatása, szakképzettség megszerzése, vagy önkéntes szolgálat céljából érkezők belépésének és letelepedésének feltételeiről.

3.3 *A kutatóintézetek központi szerepe*

3.3.1 Az EGSZB megérti, hogy a befogadási megállapodás a francia befogadói jegyzőkönyv ihletésére született. Az EGSZB megjegyzi, hogy a szerepek megosztása a kutatóintézetek és a tagállamok bevándorlási hatóságai között egyrészt megkönnyítené a harmadik országok magasán képzett állampolgárai számára az EU-ba történő beutazást, ugyanakkor eleget tenne az EU-tagállamok biztonsági előírásainak is.

3.3.2 Mivel a Tagállamoknak joga van ellenőrizni, hogy a befogadási megállapodás kielégíti-e az 5(2) cikknek követelményeit, ezt a lépést úgy üdvözli az EGSZB, mint amellyel a visszaéléseknek elejét lehet venni.

3.4 *A kutatóintézetek felelősségvállalása*

3.4.1 Az EGSZB úgy véli, hogy a Bizottság „kutatói intézmény”-definíciója nem teljes. Ki kell terjeszteni azokra az állami vagy magán szervezetekre, amelyek kutatásokra forrásokat biztosítanak, valamint azokra a szervezetekre, amelyek kutatókat végeznek.

3.4.2 Az EGSZB örömmel látja, hogy a Közlemény megismétli az Európai Tanács barcelonai ülésén vállalt kötelezettséget, hogy megnöveljék a kutatásra és a technológiai fejlesztésre fordított beruházások összegét a GDP 3 %-ára 2010-ig úgy, hogy e beruházások kétharmada a magánszektorból származzon.

3.4.3 Az EGSZB határozottan ajánlja, hogy az Európai Bizottság folytasson konzultációt a magánszektorral erről a javaslatról általánosságban és különösen pedig azt a feladatot ajánlja megvitatásra, hogy a kutatóintézetek készítsék el azt a befogadási megállapodást, amely elindítja egy kutató valamely tagállamba való beléptetésének folyamatát.

3.5 *A kutató fogalmának tág értelmezése, az Európai Unió igényeihez igazítva*

3.5.1 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság ajánlásával, hogy ne szűkítsék le az eljárást azokra, akik már saját származási országukban megszerezték a kutatói státust.

3.5.2 Mindazonáltal, az EGSZB nem ért egyet azzal, hogy korlátozások legyenek a beutazás céljától függően. Teszi ezt azért, mert vannak esetek, amikor egyes személyek kielégítik a kutatói státushoz szükséges minimális követelményeket az irányelv szerint, de eredeti céljuk valamely tagállamba történő beutazásra nem valamely kutatási projektben való részvétel. Az ilyen kutatók lehet, hogy már megszerezték a megfelelő minősítést az EU-ban és ennek megfelelő állást keresnek.

3.5.3 Az EGSZB örömmel látja, hogy a beutaztatni kívánt személyekkel és a tervezett kutatások tudományos értékével kapcsolatos minősítési kívánalmak világosak és egyértelműek. Bár nem tartozik a jelen Közleményhez, az EGSZB szükségesnek érzi, hogy a kutatók minősítésekor legyen bizonyos játéktér, hogy az EU alkalmazkodni tudjon a változó kutatási követelményekhez. Ez azért fontos, mert folyamatosan újabb és újabb technológiák fejlődnek ki és az EU-nak célul kell kitűznie, hogy olyan kutatókat hívjon meg, akik az ilyen technikák kifejlesztésére és továbbfejlesztésére képesek.

3.5.4 Az EGSZB felhívja az Európai Bizottság figyelmét egy korábbi véleményére ⁽¹⁾, amely egy további, a mobilitás előtt álló akadályra hívja fel a figyelmet, nevezetesen a minősítések és kompetenciák átláthatóságának hiányára. Emiatt számos esetben, különösen a fejlődő országokban megszerzett minősítéseket nem fogadták el. Arra kötelezik a kutatókat, hogy alapkészségeiket, vagy posztdoktori minősítéseiket újra szerezzék meg ahhoz, hogy az EU-ban kutatók lehessenek. Az EGSZB azt javasolja, hogy a Bizottság akciótervét ⁽²⁾, mely az EU-n belüli mobilitást hivatott megkönnyíteni; nevezetesen a minősítések átláthatóságát és átültethetőségét elősegítő eszközök bevezetését és kifejlesztését, továbbá egy egylépcsős Európai Mobilitási Információs honlap létesítését, fel kell használni ennek a kérdésnek a rendezésére.

3.6 A kutatói státushoz nem kötött letelepedési engedély

3.6.1 Az EGSZB üdvözli azt a javaslatot, hogy a harmadik országokból érkező kutatók számára az EU-n belül egységes státust létesítsenek.

3.6.2 Ugyancsak üdvözli azt az ajánlást, hogy a munkaszerződéssel felvett kutatókat ne kötelezzék munkavállalási engedély kiváltására a tagállamokban.

3.7 A kutatók mobilitása az Európai Unióban

3.7.1 Az EGSZB örömmel üdvözli az Európai Bizottságnak azt az ajánlását, hogy a mobilitás fokozása irányában egyszerűsítsék a bevándorlási folyamatot, hogy ezáltal harmadik országok állampolgárai a kutatási projektet különböző tagállamokban is végezhessek, beutazási nehézségek nélkül.

3.7.2 Azt is megjegyzi, hogy ezt alkalmazni kell tartós letelepedési engedéllyel rendelkező, harmadik országból származó állampolgárokra is.

3.8 A javasolt irányelv jogi alapjainak kiválasztása

3.8.1 Az EGSZB egyetért a kiválasztott jogi alapokkal, de sajnálja, hogy az irányelv nem kötelező erejű Dániára és az Egyesült Királyságra nézve. Tudomásul veszi, hogy Írország úgy határozott, hogy az ügyben csatlakozik ehhez az irányelvhez, és reményét fejezi ki, hogy az Egyesült Királyság is ugyanerre az elhatározásra jut. Határozottan az a véleménye, hogy az ügyet felül kell vizsgálni, mert a kutatási alapok különösen az Egyesült Királyságban olyanok, hogy részvételük nélkül az EU

erőfeszítései komoly akadályokba ütköznek a kívánt létszámú kutató felvételét illetően.

3.9 Egyéb témák

3.9.1 Az EGSZB azon az állásponton van, hogy napirenden kell tartani potenciális kutatóknak az EU-ba vonzását és az egyes harmadik országokból történő „agyelszívás” kérdését részleteiben meg kell vizsgálni. Ezek ugyanis egymással összefüggenek. Különösen megfontolásra érdemes az Egyesült Királyságban folyó kutatóképzés kérdése. Egyes leendő kutatóknak szüksége lehet munkahelyi vagy tanfolyamon történő továbbképzésre. Számos esetben gyorsan kérelmezhetnék felvételüket egy kutatói munkahelyre az EU-ban, mielőtt ezt a továbbképzést befejezték. Az irányelvet mindennek a szem előtt tartásával kell fontolóra venni.

3.9.2 Az EGSZB igen aggódik a bizonyos fejlődő országokból történő „agyelszívás” következményei miatt és úgy véli, hogy részletes vitát kell tartani arról, hogyan lehet szerte a világon növelni a kutatók számát. Érdemes megemlíteni, hogy bizonyos kormányok ösztönzik a kutatókat, hogy menjenek külföldre és szerezzenek országuk számára hasznos tapasztalatokat. Megjegyzi, hogy a holland elnökség Hágában konferenciát rendez, melynek címe „A Brain Gain eszköztára”. A konferencián azt vizsgálják, hogy milyen a kihatása a fejlődő országokra az agyelszívásnak (*brain drain*) illetve az új agyak bevonásának (*brain gain*), és a Bizottság jelentést fog készíteni e tárgyban az év végére. Az EGSZB úgy véli, hogy ez egy igen komoly témával való szembenézés kezdete.

3.9.3 Az Európai Bizottságnak a kutatókról kiadott korábbi Közleményében – COM(2003) 436 végleges – szerepelt az, amit az EGSZB ki kíván emelni, mégpedig a nemek kérdése. Fel kell hívni a figyelmet a női kutatók alulreprezentáltságára, különösen az irányítói és a vezetői szerepekben. Különösen ez a helyzet a harmadik országokból származó kutatók esetében. Az EGSZB meg kívánja ismételni a Bizottság ajánlását a kutatók felvételét szabályozó magatartási kódexre, mely a helyes gyakorlatra alapul, különösen az esélyegyenlőség területén. Az EGSZB azt a határozott álláspontot képviseli, hogy igen nagy a női kutatókat érő hátrányos megkülönböztetés a tekintetben, hogy közel sem jelentkezik elegendő alkalmas női kutató felvételre, és ha mégis, kénytelenek a minősítési szintjüknél alacsonyabb besorolású beosztásokat elfogadni. Szükséges ezért a felvételi eljárás átláthatóságának javítása és növelni kell a női kérelmezők számarányát.

Brüsszel, 2004. szeptember 27.

Az Európai Gazdasági és
Szociális Bizottság Elnöke
Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁾ Az EGSZB 2004. április 28-i 658/2004 véleménye, előadó: **Gérard DANTIN**.

⁽²⁾ COM(2002) 72 végleges.